

บทที่ 4 ผลการศึกษา และการอภิปรายผล

บทที่ 4 นำเสนอผลการศึกษา งานวิจัยในเรื่อง การจัดทำรายการนำเที่ยวโดยชุมชนมีส่วนร่วมในรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเขตพื้นที่เทศบาลตำบลพะวง ภายใต้คำถามการวิจัยตามลำดับ คือ ผลการศึกษาเกี่ยวกับรูปแบบกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเขตพื้นที่ ตำบลพะวง อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา ต่อประเด็นต่าง ๆ ดังต่อไปนี้ เทศบาลตำบลพะวง มีแหล่งท่องเที่ยวที่ความเหมาะสมในการจัดรายการนำเที่ยวในรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศมีหรือไม่ การจัดทำรายการนำเที่ยวในรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเขตพื้นที่เทศบาลตำบลพะวง โดยการมีส่วนร่วมของชุมชนมีขั้นตอน และมีกระบวนการอย่างไร นักท่องเที่ยวมีความรู้สึกอย่างไรต่อรายการนำเที่ยวในรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่ได้กำหนดโดยชุมชนมีส่วนร่วมอย่างไร

4.1 ผลการศึกษา

คำถามการวิจัยข้อที่ 1 เทศบาลตำบลพะวง มีแหล่งท่องเที่ยวที่ความเหมาะสมในการจัดรายการนำเที่ยวในรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศมีหรือไม่

ผลการสำรวจพื้นที่ และ ศึกษาข้อมูลจากการสัมภาษณ์พบว่าพื้นที่ของเทศบาลตำบลพะวง สามารถจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศได้ เนื่องจากคลองวงมีความน่าสนใจ ในเรื่องสิ่งแวดล้อม ระบบนิเวศน์ ริมรอบทะเลสาบบริเวณ ทั้งนี้ จากการดำเนินการสำรวจพื้นที่พบว่าพื้นที่ ม.8, ม.2 สามารถจัดให้มีกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศได้ เนื่องจากเป็นสถานที่ใกล้กับทะเล นอกจากนี้ บริเวณเชิงเขาเทียมดา สามารถพัฒนาสถานที่เพื่อการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศได้ เพราะมีทัศนียภาพที่สวยงาม และ มองเห็นทิวทัศน์เมืองสงขลาได้ชัดเจน และมีพื้นที่ ๆ สามารถเรียนรู้ระบบนิเวศนี้ได้

4.2 การวิเคราะห์สภาพพื้นที่ศึกษาจากการสัมภาษณ์ และ การลงพื้นที่

ปัญหาของสภาพพื้นที่เทศบาลตำบลพะวงที่จะนำมาใช้ในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศพบว่า

1. ลักษณะสภาพของคลองวง กำลังประสบ คือ ภาวะน้ำเน่าเสีย ซึ่งต้องทำการบำบัดก่อนหากมีการพัฒนาให้เป็นสถานที่ท่องเที่ยว

2. ลักษณะของคลองวงมีต้นน้ำที่เกิดจากต้นน้ำทางธรรมชาติการหมุนเวียนของน้ำมีน้อย เน่าเสียได้ง่าย
3. มีโรงงานปล่อยน้ำทิ้งในลำคลองทำให้น้ำเน่าเสีย ส่งกลิ่นเหม็น ปลาตาย
4. ทศนิยมภาพของสองฝั่งคลองมีสถานที่หน่วยงานของรัฐ เช่น โรงพยาบาล บ้านเรือน ตั้งปรากฏในบางส่วนทำให้เกิดลักษณะทัศนียภาพอุจาด
5. ขาดการพัฒนากระบวนสาธารณูปโภคในการสนับสนุนการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
6. ขาดการพัฒนาความร่วมมือในการส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการวางแผนเพื่อการพัฒนาสถานที่ท่องเที่ยว
7. ขาดการจัดตั้งองค์กรเพื่อทำหน้าที่ในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์
8. ขาดการประชาสัมพันธ์ให้นักท่องเที่ยวและบุคคลทั่วไปในชุมชนได้รู้จักสถานที่ท่องเที่ยว

4.3 สรุป

จากการศึกษาพบว่า พื้นที่ตำบลพะวง สามารถใช้เป็นพื้นที่การจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศได้โดยเฉพาะคลองวง เนื่องจาก สถานที่ที่มีความสมบูรณ์ในระบบนิเวศน์โดยเฉพาะป่าชายเลนริมคลองวง เนื่องจากมีพรรณไม้ที่หลากหลายประกอบด้วย ต้นลำพูน ต้นลำแพน ต้นตะบูนขาว ต้นตะบูนดำ ต้นแสม ต้นโกงกางใบเล็ก ต้นโกงกางใบใหญ่ นอกจากนี้ ในลำคลองวงสามารถศึกษาพรรณปลาน้ำจืด ที่สามารถอาศัยได้ทั้งน้ำเค็ม และ น้ำกร่อย เช่น ปลาตีน ปลากระพง ในป่าชายเลนมีนกกระยางนกกระสา นกเป็ดน้ำ

นอกจากนี้ พบว่ามีสถานที่ ๆ น่าสนใจก็คือเขาเทียมดา เนื่องจาก เป็นภูเขาที่มีแนวเชื่อมต่อกับเขารูปช้าง มีพื้นที่สูงสามารถมองเห็นทิวทัศน์เมืองสงขลาได้ และ เหมาะสำหรับทำกิจกรรมเสือภูเขาเพื่อสัมผัสธรรมชาติ และ ดูแลพรรณไม้ในพื้นที่แนวภูเขา สามารถชมนกป่าได้มากมาย เช่น นกปรอด นกยางเขน นกกรงหัวจุก นอกเหนือจากพรรณไม้ที่ปรากฏในเขตพื้นที่ป่าแล้ว ยังมีพืชชั้นต่ำตระกูลมอส ไลเคน ที่สามารถสังเกต และ ศึกษาได้สำหรับผู้สนใจเกี่ยวกับพฤกษศาสตร์จึงจัดได้ว่าเป็นสถานที่ที่มีความเหมาะสมสำหรับการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศได้ในเขตพื้นที่ตำบลพะวง อ. เมือง จ. สงขลา

จากการศึกษา และ วิเคราะห์ถึงสภาพปัญหาของพื้นที่ที่จะนำมาใช้เป็นฐานการจัดรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ พบว่า ทั้งสองสถานที่ประสบปัญหาเกี่ยวกับการจัดการเพื่อการท่องเที่ยวโดยกระบวนการจัดการไม่มีการดำเนินการในการจัดตั้งกลุ่ม และ ไม่มีการจัดการทางด้านการพัฒนาแนวทางการจัดตั้งองค์รภาคประชาชนเพื่อการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ทั้งนี้ การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของแหล่งท่องเที่ยวมีความพร้อมในระดับดีทั้งสองสถานที่ เช่น บริเวณเขาเทียมดา แม่น้ำขึ้นถึงแนวภูเขาจะได้รับการพัฒนาในระดับหนึ่งแล้วแต่ในเรื่องการจัดการทางด้านเส้นทาง และ การพัฒนาเส้นทางใหม่สำหรับทำกิจกรรมทางด้านการท่องเที่ยวเป็นสิ่งสำคัญสำหรับการจัดรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ นอกจากนี้ สภาพปัญหาสิ่งแวดล้อมเสื่อมโทรมที่ปรากฏในพื้นที่กรณีคลองวงเป็นปัญหาสำหรับการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เนื่องจากการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จุดขายในรูปแบบการจัดการท่องเที่ยวดังกล่าว คือ การนำเสนอความเป็นธรรมชาติ และ ความพร้อมความสมบูรณ์ในทรัพยากรทางด้านการท่องเที่ยวแต่สภาพที่ปรากฏในคลองวง พบว่า ในบางครั้งน้ำในคลองมีกลิ่นเหม็น และมีภาพปลาตายลอยเหนือผิวน้ำ ในบางครั้ง จึงจำเป็นต้องพัฒนาระบบการบำบัดน้ำให้กลับคืนมาในลักษณะที่เป็นปกติ อีกทั้งพื้นที่บางจุดมีภาพขยะกลาดเกลื่อน จึงจำเป็นที่จะต้องพัฒนาในภาพรวมก่อนจัดรูปแบบการท่องเที่ยวต่อไป

คำถามการวิจัยข้อที่ 2 การจัดรายการนำเที่ยวในรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเขตพื้นที่เทศบาลตำบลพะวงโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนมี รูปแบบ ขั้นตอน และมีกระบวนการอย่างไร

ผลการสำรวจพื้นที่ และ ศึกษาข้อมูลจากการสัมภาษณ์ โดยสรุปพบว่า การจัดรายการนำเที่ยวรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเขตพื้นที่เทศบาลตำบลพะวง โดยการมีส่วนร่วมของชุมชนควรมี รูปแบบการท่องเที่ยวแบบเดินป่า การท่องเที่ยวเพื่อการดูนก และ การท่องเที่ยวพายเรือคายัค และ การท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ระบบนิเวศคลองวง และ วิถีชีวิตของชุมชนในพื้นที่ท้องถื่นริมคลองวง และ รอบทะเลสาบสงขลาหรือคลองวง โดยเฉพาะวิถีชีวิตชาวประมงในลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา ทั้งนี้ จะต้องดำเนินการในลักษณะการจัดการโดยชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการกิจกรรมทางการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ขั้นตอนในการจัดกิจกรรม ชุมชนจะต้องดำเนินการจัดตั้งกลุ่มเพื่อการจัดการท่องเที่ยว และ กำหนดภารกิจของชุมชนในการบริหารจัดการท่องเที่ยว และ ดำเนินการสำรวจทรัพยากรในพื้นที่ จัดเส้นทางในการท่องเที่ยว ทำโปรแกรมการท่องเที่ยว ทดลองกิจกรรมการจัดรายการนำเที่ยว นำผลจากการทดลองมาปรับปรุงรายการท่องเที่ยว

4.4 การจัดการรายนำเที่ยวในรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเขตพื้นที่เทศบาลตำบลพะวง โดยการมีส่วนร่วมของชุมชนมี รูปแบบ ขั้นตอน และ มีกระบวนการ ดังต่อไปนี้

สถานที่	รูปแบบ	ขั้นตอน	กระบวนการ
1. คลองวง	1. ท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์ คลองวง รูปแบบ ภายเรือคายัค	1. ควรมีการสำรวจศักยภาพของคลองวง 2. ชุมชนจัดตั้งกลุ่มเพื่อดำเนินงาน 3. ชุมชนกำหนดภารกิจและบทบาทหน้าที่ของสมาชิกในกลุ่ม 4. ชุมชนกำหนดเส้นทางในการพายเรือคายัค 5. ชุมชนประเมินผลการจัดกิจกรรมตามเส้นทางที่กำหนด	1. จัดประชุมระดมความคิดเห็นในการเลือกคณะกรรมการบริหารกลุ่มท่องเที่ยวเชิงนิเวศในรูปแบบเรือคายัค 2. ชุมชนประชุมกำหนดเส้นทางทางที่ชัดเจน คำนวณเวลาที่ใช้ในการทำกิจกรรม 3. ชุมชนทดลองการทำกิจกรรมเพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรค 4. ชุมชนสรุปผลการทดลองและแนวทางแก้ไข 5. ชุมชนนำแนวทางในการทดลองไปใช้ในการปรับปรุงแก้ไขรูปแบบที่ได้ทดลองใหม่เพื่อหาข้อสรุป

4.5 การจัดการรายนำเที่ยวในรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเขตพื้นที่เทศบาลตำบลพะวง โดยการมีส่วนร่วมของชุมชนมี รูปแบบ ขั้นตอน และมีกระบวนการดังต่อไปนี้

สถานที่	รูปแบบ	ขั้นตอน	กระบวนการ
	<p>2. ศึกษาพรรณไม้ ป่าชายเลนและ ศึกษามรดกชาติ ปลาทะเล 2 น้ำ คู นก</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. ควรมีการสำรวจ ศักยภาพของป่าชายเลน 2. ชุมชนจะต้องจัดตั้ง กลุ่มเพื่อดำเนินงาน 3. ชุมชนกำหนดภารกิจ และบทบาทหน้าที่ของ สมาชิกในกลุ่ม 4. ชุมชนกำหนดเส้นทาง ในการนำเที่ยวชม ศึกษา ป่าชายเลน 5. ชุมชนประเมินผลกา รจัดกิจกรรมตามเส้นทางที่ กำหนด 	<ol style="list-style-type: none"> 1. จัดประชุมระดมความ คิดเห็นในการเลือก คณะกรรมการบริหารกลุ่ม ท่องเที่ยวเชิงนิเวศใน รูปแบบศึกษาพรรณไม้ป่า ชายเลน 2. ชุมชนประชุมกำหนด เส้นทางทางที่ชัดเจน คำนวณเวลาที่ใช้ในการทำ กิจกรรม 3. ชุมชนทดลองการทำ กิจกรรมเพื่อศึกษาปัญหา และอุปสรรค 4. ชุมชนสรุปผลการ ทดลองและแนวทางแก้ไข 5. ชุมชนนำแนวทางใน การทดลองไปใช้ในการ ปรับปรุงแก้ไขรูปแบบที่ได้ ทดลองใหม่เพื่อหาข้อสรุป

**การจัดรายการนำเที่ยวในรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเขตพื้นที่เทศบาล
ตำบลพะวง โดยการมีส่วนร่วมของชุมชนมี รูปแบบ ขั้นตอน และมีกระบวนการ
ดังต่อไปนี้**

สถานที่	รูปแบบ	ขั้นตอน	กระบวนการ
	3. เรียนรู้วิถีชีวิต ชุมชนเกาะยอ	<ol style="list-style-type: none"> 1. ควรมีการสำรวจ ศักยภาพของแหล่ง ท่องเที่ยวริมคลองวงและ ทะเลสาบ 2. ชุมชนจะต้องจัดตั้ง กลุ่มเพื่อดำเนินงาน 3. ชุมชนกำหนดภารกิจ และบทบาทหน้าที่ของ สมาชิกในกลุ่ม 4. ชุมชนกำหนดเส้นทาง ในการนำเที่ยวชม ศึกษา วิถีชีวิตชุมชนเกาะยอ 5. ชุมชนประเมินผลการ จัดกิจกรรมตามเส้นทางที่ กำหนด 	<ol style="list-style-type: none"> 1. จัดประชุมระดมความ คิดเห็นในการเลือก คณะกรรมการบริหารกลุ่ม ท่องเที่ยวเชิงนิเวศใน รูปแบบศึกษาวิถีชีวิตชุมชน เกาะยอ 2. ชุมชนประชุมกำหนด เส้นทางทางที่ชัดเจน คำนวณเวลาที่ใช้ในการทำ กิจกรรม 3. ชุมชนทดลองการทำ กิจกรรมเพื่อศึกษาปัญหา และอุปสรรค 4. ชุมชนสรุปผลการ ทดลองและแนวทางแก้ไข 5. ชุมชนนำแนวทางใน การทดลองไปใช้ในการ ปรับปรุงแก้ไขรูปแบบที่ได้ ทดลองใหม่เพื่อหาข้อสรุป

**การจัดรายการนำเที่ยวในรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเขตพื้นที่เทศบาล
ตำบลพะวง โดยการมีส่วนร่วมของชุมชนมี รูปแบบ ขั้นตอน และมีกระบวนการ
ดังต่อไปนี้**

สถานที่	รูปแบบ	ขั้นตอน	กระบวนการ
เขาเทียมดา	1. ชี้อัจฉริยะยานเสือภูเขา 2. เดินป่าศึกษาธรรมชาติ ดูนก	1. ควรมีการสำรวจศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวแนวเขาเทียมดา 2. ชุมชนจะต้องจัดตั้งกลุ่มเพื่อดำเนินงาน 3. ชุมชนกำหนดภารกิจและบทบาทหน้าที่ของสมาชิกในกลุ่ม 4. ชุมชนกำหนดเส้นทางในการนำเที่ยวชี้อัจฉริยะยานเสือภูเขา และเส้นทางศึกษาธรรมชาติ กิจกรรม ดูนก 5. ชุมชนประเมินผลการจัดกิจกรรมตามเส้นทางที่กำหนด	1. จัดประชุมระดมความคิดเห็นในการเลือกคณะกรรมการบริหารกลุ่มท่องเที่ยวเชิงนิเวศในรูปแบบ ชี้อัจฉริยะยานเสือภูเขา กิจกรรมเดินป่าศึกษาธรรมชาติ และกิจกรรมการดูนกตามแนวภูเขาเทียมดา 2. ชุมชนประชุมกำหนดเส้นทาง จำนวนเวลาที่ใช้ในการทำกิจกรรม แต่ละประเภท 3. ชุมชนทดลองการทำกิจกรรมเพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรค 4. ชุมชนสรุปผลการทดลองและแนวทางแก้ไข 5. ชุมชนนำแนวทางในการทดลองไปใช้ในการปรับปรุงแก้ไขรูปแบบที่ได้ทดลองใหม่เพื่อหาข้อสรุป

4.6 การจ้ดรายการนำเที่ยวในรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเขตพื้นที่เทศบาลตำบลพะวง โดยการมีส่วนร่วมของชุมชนมี รูปแบบ ขั้นตอน และมีกระบวนการ ตามความคิดของนักท่องเที่ยว ดังต่อไปนี้

รูปแบบ	จุดเด่น	ปัญหาและจุดด้อย	แนวทางแก้ไข/ข้อเสนอแนะ
พายเรือคายัค	<ol style="list-style-type: none"> มีทัศนียภาพสวยงาม สามารถศึกษาพรรณไม้ได้และมีตัวอย่างให้ศึกษาได้ครบ อากาศดี พายเรือในคลองวงปลอดภัย มีความตื่นเต้น ได้เรียนรู้วิถีชีวิตชาวประมง สามารถชมนกและเรียนรู้ธรรมชาติปลาทะเล ได้เรียนรู้ร่องรอยการทำธุรกิจกระเบื้องดินเผาได้ ทำขึ้นลงเรือทำได้สะดวกปลอดภัย 	<ol style="list-style-type: none"> ไม่มีเส้นทางที่ชัดเจนแน่นอน ไม่มีกลุ่มชุมชนดำเนินการ ขาดแคลนวิทยากรในการบรรยายนำชมสถานที่ พายในเวลาเย็นออกนอกคลองวงเข้าพื้นที่ทะเลสาบ ลมแรง ทะเลมีคลื่น เรือมีจำนวนไม่เพียงพอในการพาย การพายในช่วงเช้าอากาศดี ช่วงเย็นอากาศร้อน ไม่สามารถพายเข้าไปในป่าชายเลนได้ ไม่มีกิจกรรมให้น้ำตื่นเต้น น้ำเน่า พบซากปลาตายเกลื่อนคลองในบางช่วง 	<ol style="list-style-type: none"> ชุมชนจะต้องกำหนดเส้นทางในการเดินทางท่องเที่ยวเชิงนิเวศให้ชัดเจนแน่นอน ชุมชนจะต้องกำหนดกลุ่มชุมชนร่วมกับบุคลากรอุทยานประวัติศาสตร์พลเอกเปรมจัดแบ่งหน้าที่ในการให้บริการ ชุมชนจะต้องจัดทำบทบรรยายเพื่อการนำเที่ยวและพัฒนาวิทยากรในการนำชมในรายการนำเที่ยวการท่องเที่ยวเชิงนิเวศพายเรือคายัค ชุมชนจะต้องกำหนดช่วงเวลาในการให้บริการและอธิบายหลักการจัดความปลอดภัยในการเดินทางท่องเที่ยว ชุมชนควรพัฒนาเส้นทางที่เหมาะสมและสร้างความหลากหลายในการทำกิจกรรม

			6. ชุมชนควรศึกษา
			สาเหตุและตัวการสร้าง
			ปัญหานำมาเสียในคลอง
			วง

**การจัดรายการนำเที่ยวในรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเขตพื้นที่เทศบาล
ตำบลพะวง โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน ตามแนวคิดของนักท่องเที่ยว ดังต่อไปนี้**

รูปแบบ	จุดเด่น	ปัญหาและจุดด้อย	แนวทางแก้ไข/ข้อเสนอแนะ
ศึกษา พรรณไม้ ป่าชายเลน และ ศึกษา ธรรมชาติ ปลาทะเล 2 น้ำ ดูนก	1. มีพรรณไม้ หลากหลาย 2. มีสัตว์น้ำให้ ศึกษาและเรียนรู้ได้ 3. มีการสร้าง เส้นทางสำหรับ เรียนรู้พรรณไม้ไว้ได้ มาตรฐาน 4. มีข้อมูล ประกอบการ บรรยายในหลายจุด ระหว่างการเดินทาง ท่องเที่ยว 5. สถานที่ศึกษามี พื้นที่กว้างและมี ความหลากหลาย	1. ขาดแคลนบุคคลากรใน การนำเที่ยวและบรรยาย ในระหว่างการเดินทาง ท่องเที่ยว 2. เส้นทางการเดินทางศึกษา ธรรมชาติไม่สามารถ ป้องกันฝนได้เมื่ออากาศ เปลี่ยนแปลง 3. การบอกป้ายทิศทางการ เดินทางศึกษาธรรมชาติไม่ ชัดเจนทำให้ไม่สามารถ เลือกเดินในเส้นทางที่ ชัดเจนได้ 4. ในเวลาหลังช่วงบ่าย อากาศจะร้อนมากทำให้นัก ท่องเที่ยวเหนื่อยขาด สมาธิในการศึกษาพรรณ ไม้ 5. ไม่มีอุปกรณ์ในการ	1. ชุมชนควรพัฒนาการจัด นำเที่ยวโดยให้มีบุคคลากร สำหรับการบรรยายเพิ่ม มากขึ้น 2. ชุมชนควรมีการจัดทำ ป้ายบอกทิศทางการเดินทางใน เส้นทางศึกษาธรรมชาติ เพิ่มมากขึ้นกว่าเดิม 3. ชุมชนควรมีการจัดทำ ฐานข้อมูลเพื่อการบรรยาย เกี่ยวกับพรรณปลาใน พื้นที่ๆใช้เป็นเส้นทางศึกษา 4. ชุมชนควรมีการ จัดเตรียมอุปกรณ์อำนวยความสะดวก เช่น ร่ม เสื้อ กันฝน ให้แก่นักท่องเที่ยว เพื่อใช้ในการเดินทาง ศึกษาธรรมชาติ 5. ควรมีการกำหนด

		<p>อำนวยความสะดวกในการเดินทางศึกษารวมชาติ เช่น ร่วม หรือเลื้อยคลุมกันฝน</p> <p>6. ไม่มีการจำกัดจำนวนนักท่องเที่ยว</p>	<p>ช่วงเวลาที่เหมาะสมในการเดินทางชมศึกษารวมชาติ เนื่องจากทำให้นักท่องเที่ยวสามารถเลือกเวลาที่สอดคล้องกับสภาพอากาศที่ไม่สร้างความทุกข์ให้เกิดขึ้นกับนักท่องเที่ยว</p> <p>6. ชุมชนควรมีการสร้างมาตรฐานการเดินทางเข้าพื้นที่ว่าควรมีจำนวนกี่คนเพื่อความเหมาะสมในการเดินทางเพื่อการเรียนรู้</p>
--	--	---	---

การจัดรายการนำเที่ยวในรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเขตพื้นที่เทศบาลตำบลพะวง โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน ตามแนวคิดของนักท่องเที่ยว ดังต่อไปนี้

รูปแบบ	จุดเด่น	ปัญหาและจุดด้อย	แนวทางแก้ไข/ข้อเสนอแนะ
เรียนรู้วิถีชีวิตชุมชนเกาะยอ	<p>1. มีสถาปัตยกรรมที่เป็นเอกลักษณ์ บ้านเรือนไทยภาคกลาง</p> <p>2. มีอุปกรณ์จับสัตว์น้ำในทะเลสาบเชื่อมต่อกับคลองวง</p> <p>3. สามารถศึกษาภูมิปัญญาในการเรียนรู้การดำเนินชีวิตของชุมชนประมงชายฝั่ง</p>	<p>1. ขาดแคลนบุคลากรในการนำเที่ยวและบรรยายในระหว่างการเดินทางท่องเที่ยว</p> <p>2. เส้นทางการศึกษาเรียนรู้วิถีชีวิตไม่มีการกำหนดที่ชัดเจน</p> <p>3. การบอกป้ายทิศทางในการเรียนรู้วิถีชีวิตไม่มีการกำหนดที่ชัดเจน</p> <p>4. ในเวลาหลังช่วงบ่ายอากาศจะร้อนมากทำให้</p>	<p>1. ชุมชนจัดโครงสร้างการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นเอกสาร การจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ</p> <p>2. ชุมชนต้องพัฒนาคนเพื่อการนำเที่ยว และบรรยายแหล่งท่องเที่ยว</p> <p>3. ชุมชนต้องพัฒนาเส้นทางให้มีมาตรฐาน</p> <p>4. ชุมชนต้องจัดช่วงเวลาในการบริการที่เหมาะสม</p>

	<p>4. ทักษะภาพในพื้นที่ที่เชื่อมต่อกันระหว่างคลองวงกับทะเลสาบมีความสวยงาม</p> <p>5. นักท่องเที่ยวสามารถเรียนรู้ภูมิปัญญาการทำสวนผสมในแบบชุมชนเกาะยอ</p> <p>6. มีกิจกรรมให้นักท่องเที่ยวได้เกิดการเรียนรู้ที่หลากหลาย เช่น กระบวนการทอผ้า การทำสวนผลไม้ และพรรณไม้ดั้งเดิม</p>	<p>นักท่องเที่ยวเห็น้อยขาด</p> <p>สมาธิในการท่องเที่ยว</p> <p>5. ไม่มีอุปกรณ์ในการอำนวยความสะดวกในการเดินทางศึกษาธรรมชาติ เช่น ร่ม หรือเสื้อคลุมกันฝน</p> <p>6. ไม่มีกลุ่มชุมชนจัดการท่องเที่ยวอย่างเป็นระบบ และต่อเนื่องในการให้บริการ</p>	
--	---	---	--

การจัดรายการนำเที่ยวในรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเขตพื้นที่เทศบาลตำบลพะวง โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน ตามแนวคิดของนักท่องเที่ยว ดังต่อไปนี้

รูปแบบ	จุดเด่น	ปัญหาและจุดด้อย	แนวทางแก้ไข/ข้อเสนอแนะ
<p>ซีจรรย์าน</p> <p>เสื่อภูเขา</p>	<p>1. เป็นกิจกรรมที่สามารถสัมผัสธรรมชาติอย่างใกล้ชิด</p> <p>2. สามารถมองเห็นทัศนียภาพของตัวเมืองสงขลาได้ในมุมกว้าง</p>	<p>1. ขาดการกำหนดเส้นทางที่ชัดเจนและแน่นอน</p> <p>2. ไม่มีบุคลากรทำหน้าที่ในการนำเที่ยว</p> <p>3. ไม่มีการบอกป้ายสัญลักษณ์การทำกิจกรรมการท่องเที่ยว</p> <p>4. ไม่มีการบอกชื่อของ</p>	<p>1. ควรมีการกำหนดเส้นทางในการทำกิจกรรมให้ชัดเจน</p> <p>2. ควรมีการพัฒนาบุคลากรของชุมชนให้สามารถนำเที่ยวและบรรยายข้อมูลเกี่ยวกับพรรณไม้และลักษณะทาง</p>

	<p>3. สามารถศึกษา พรรณไม้ในพื้นที่ได้</p> <p>4. สามารถออก กำลังกายและได้อยู่ ใกล้ชิดธรรมชาติ</p> <p>5. ได้เรียนรู้ สิ่งแวดล้อมและ ธรรมชาติศึกษา</p>	<p>พรรณไม้ในการเรียนรู้</p> <p>5. ไม่มีจุดเตือนระวัง พื้นที่ๆเสี่ยงต่ออุบัติเหตุใน การทำกิจกรรมการ ท่องเที่ยวในรูปแบบที่ จักรยานเสือภูเขา</p>	<p>ภูมิศาสตร์ของเมืองสงขลา ได้</p> <p>3. ชุมชนควรมีการจัดทำ ป้ายสัญลักษณ์บอก เส้นทางในการทำกิจกรรม การขี่จักรยานเสือภูเขาที่ได้ มาตรฐานและมีความ ชัดเจนสังเกตเห็นได้ง่าย</p> <p>4. มีป้ายเตือนภัยถึง เส้นทางที่มีความเสี่ยงต่อ การเกิดอุบัติเหตุขณะขี่ จักรยาน</p> <p>5. ควรมีการจัดทำป้าย อธิบายพรรณไม้ในระหว่าง เส้นทาง</p>
--	---	---	---

**การจัดรายการนำเที่ยวในรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเขตพื้นที่เทศบาล
ตำบลพะวง โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน ตามแนวคิดของนักท่องเที่ยว ดังต่อไปนี้**

รูปแบบ	จุดเด่น	ปัญหาและจุดด้อย	แนวทางแก้ไข/ข้อเสนอแนะ
<p>เดิ น ป่า</p> <p>ศึ ก ษ า</p> <p>ธรรมาชาติ</p> <p>ดูนก</p>	<p>1. เป็นกิจกรรมที่ สามารถสัมผัส ธรรมชาติอย่าง ใกล้ชิด</p> <p>2. สามารถ มองเห็นทัศนียภาพ ของตัวเมืองสงขลา ได้ในมุมกว้าง</p> <p>3. สามารถศึกษา</p>	<p>1. ขาดการกำหนดเส้นทาง ที่ชัดเจนและแน่นอน</p> <p>2. ไม่มีบุคลากรทำหน้าที่ ในการนำเที่ยว</p> <p>3. ไม่มีการบอกป้าย สัญลักษณ์การทำกิจกรรม การท่องเที่ยว</p> <p>4. ไม่มีการบอกชื่อของ พรรณไม้ในการเรียนรู้</p>	<p>1. ควรมีการกำหนดเส้นทาง ในการทำกิจกรรมให้ชัดเจน</p> <p>2. ควรมีการพัฒนา บุคลากรของชุมชนให้ สามารถนำเที่ยวและบรรยาย ข้อมูลเกี่ยวกับพรรณไม้และ ลักษณะนกที่พบในการจัดนำ เที่ยว</p> <p>3. ชุมชนควรมีการจัดทำ</p>

	พรรณไม้ในพื้นที่ได้ 4. สามารถออกกำลังกายและได้อยู่ใกล้ชิดธรรมชาติ 5. ได้เรียนรู้สิ่งแวดล้อมและธรรมชาติศึกษา	5. ไม่มีจุดเตือนระวังพื้นที่ๆเสี่ยงต่ออุบัติเหตุในการทำกิจกรรมการท่องเที่ยวรูปแบบเดินป่าดูนก 6. ไม่มีการทดสอบสมรรถภาพในการทำงานของนักท่องเที่ยวก่อนทำกิจกรรมเพื่อประเมินความเหมาะสมในระยะทางการเดินป่า	ป้ายสัญลักษณ์บอกเส้นทางในการทำกิจกรรมการเดินป่าดูนก ที่ได้มาตรฐานและมีความชัดเจนสังเกตเห็นได้ง่าย 4. มีป้ายเตือนภัยถึงเส้นทางที่มีความเสี่ยงต่อการเกิดอุบัติเหตุขณะทำกิจกรรมเดินป่าดูนก 5. ควรมีการทดสอบสมรรถภาพของนักท่องเที่ยว
--	---	---	--

4.7 สรุปผลการศึกษา

การจัดรายการนำเที่ยวในรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเขตพื้นที่เทศบาลตำบลพะวง โดยการมีส่วนร่วมของชุมชนมี รูปแบบ ขั้นตอน และมีกระบวนการ ดังต่อไปนี้

รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในลักษณะการพายเรือคายัค นักท่องเที่ยวสามารถลงเรือได้ที่ท่าเรือในเขตพื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ เนื่องจากสถานที่ดังกล่าวเป็นสถานที่ ๆ มีการสร้างท่าเรือที่ได้มาตรฐานและเป็นช่วงที่มีทัศนียภาพที่สวยงาม

ขั้นตอนการทำกิจกรรมการท่องเที่ยว พายเรือชมป่าโกงกาง รอบคลองวง เป็นระยะทาง 1 กิโลเมตร พายเรือออกบริเวณปากคลองวงที่เชื่อมต่อกับทะเลสาบ และพายเรือข้ามทะเลสาบเพื่อชมทัศนียภาพของเกาะยอ และ ทะเลสาบ ริมฝั่งทะเลสาบพบร่องรอยการทำโรงงานกระเบื้องหลังคาปรากฏซากทั่วไป และ พื้นที่ของทะเลสาบทั่วไปเป็นดินเหนียวระดับน้ำในฤดูร้อนไม่ลึกสามารถว่ายน้ำเล่นกลางทะเลได้กิจกรรมทั้งหมดใช้เวลาประมาณ 3 – 4 ชั่วโมง และพายเรือกลับขึ้นฝั่งได้ที่ท่าเรือในเขตพื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์พลเอกเปรม ติณสูลานนท์

ปัญหาที่พบในการจัดการรูปแบบการท่องเที่ยวในลักษณะดังกล่าว ในปัจจุบันยังไม่มีกำหนดเส้นทางที่แน่นอน และ ไม่มีวิทยากรบรรยายพรรณไม้ขณะพายเรือไปตามเส้นทางศึกษาธรรมชาติ

รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ศึกษาพรรณไม้ป่าชายเลน และ ศึกษาธรรมชาติปลาทะเล 2 น้ำ ศูนย์กรมป่าชายเลน กิจกรรมดังกล่าว นักท่องเที่ยวสามารถเดินศึกษาป่าชายเลนได้ตาม

เส้นทางศึกษาทางธรรมชาติที่ได้มีการจัดทำขึ้นอย่างเป็นทางการเป็นมาตรฐานในพื้นที่ของอุทยานประวัติศาสตร์พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ โดยเริ่มเดินทางเข้าสู่อุทยานประวัติศาสตร์ ฯ และศึกษาเส้นทางเพื่อเรียนรู้พรรณไม้ป่าชายเลน และ พันธุ์ปลา 2 น้ำ การเดินทางใช้เวลาประมาณ 4 ชั่วโมง

ปัญหาที่พบในการจัดรูปแบบการท่องเที่ยวในลักษณะดังกล่าว พบว่า ยังขาดแคลนวิทยากรท้องถิ่นที่มีความรู้ ความเข้าใจในการบรรยายพรรณไม้ป่าชายเลน และ ระบบนิเวศที่ปรากฏในพื้นที่ป่าชายเลนโดยเฉพาะพันธุ์ปลาที่ปรากฏอยู่ในพื้นที่ นอกจากนี้ สภาพภูมิอากาศของพื้นที่ทางภาคใต้ร้อนชื้น ฝนตกชุกทำให้กิจกรรมดังกล่าวขาดความต่อเนื่อง และ ไม่สามารถดำเนินกิจกรรมได้ทุกช่วงเวลาตลอดปี ซึ่งจะเพิ่มข้อจำกัดในการทำกิจกรรมทางการท่องเที่ยวในช่วงหน้าฝนเนื่องจากมีฝนตกอย่างต่อเนื่อง ในส่วนหน้าร้อน กิจกรรมการเดินทางสำรวจป่ามีช่วงเวลาที่เหมาะสมในช่วงเช้าเนื่องจากสามารถมองเห็นนกน้ำบินออกหากิน และทัศนียภาพที่สวยงาม

รูปแบบการเรียนรู้วิถีชีวิตชุมชนเกาะยอกิจกรรมดังกล่าวให้นักท่องเที่ยว

ขั้นตอนในการทำกิจกรรมด้วยการลงเรือจากท่าเรือในเขตพื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์ ฯ พายเรือออกทางปากคลองวงข้ามทะเลสาบไปขึ้นฝั่งที่เกาะยอ และ ศึกษาลักษณะการก่อสร้างบ้านเรือนทรงไทยแบบทางภาคกลาง และ เที้ยวชมวัดท้ายยอ การเดินทาง โดยจักรยานภายในเกาะยอ ใช้เวลาประมาณ 4 ชั่วโมง เดินทางกลับจากท่าเรือจากวัดแหลมพ้อเกาะยอ พายเรือข้ามทะเลสาบเข้าสู่คลองวง ขึ้นฝั่งที่ท่าเรือในเขตอุทยานประวัติศาสตร์ ฯ

ปัญหาที่พบในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ รูปแบบเรียนรู้วิถีชีวิตชุมชนเกาะยอ พบว่าการเดินทางข้ามทะเลสาบด้วยเรือคัยมีความเสี่ยงในการพายค่อนข้างมาก ทั้งนี้ การพายเรือคัยข้ามทะเลสาบจะต้องคำนึงถึงช่วงเวลา เนื่องจากในช่วงเวลาเช้าจะเป็นเวลาที่เหมาะเพราะอากาศไม่ร้อนลมไม่แรง แต่หากนักท่องเที่ยวต้องการทำกิจกรรมดังกล่าว ในช่วงเวลาบ่าย พบว่าปัญหาที่นักท่องเที่ยวต้องเผชิญ คือ ความร้อนของสภาพอากาศ และ กระแสลมที่พัดแรงและอาจจะทำให้เรือถูกระแสลมพัดจนทำให้เสียการควบคุมเรือจากฝีพาย และ เรือพลิกคว่ำได้ ดังนั้น จึงจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับช่วงเวลาดังกล่าว นอกจากนี้ เมื่อนักท่องเที่ยวเดินทางขึ้นฝั่งเกาะยอ การเดินทางเพื่อศึกษาถึงวิถีชีวิต และ การเดินทางเพื่อเรียนรู้วัฒนธรรมชีวิตความเป็นอยู่ของชุมชนชาวเกาะยอในช่วงเวลาเที่ยง และ บ่ายอากาศจะร้อนจัดทำให้เกิดปัญหาเรื่องการเผชิญกับความร้อน อาจส่งผลทำให้นักท่องเที่ยวเป็นลมหน้ามืดได้ อีกทั้งถนนในเกาะยอมีสภาพแคบเล็กทำให้ต้องหลบรถที่วิ่งสวนทาง หรือ กำลั้งแซงเป็นอันตรายแก่นักท่องเที่ยวได้ สำหรับสถานที่ท่องเที่ยวชุมชน

ขาดบุคคลากรที่จะทำหน้าที่ในการให้คำแนะนำ และ ให้ความรู้ในการบรรยายทางประวัติศาสตร์ และ บรรยายคุณค่าของงานทางด้านสถาปัตยกรรม

รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในกิจกรรมการขี่จักรยานเสือภูเขา พบว่า กิจกรรมเริ่มต้นที่ บริเวณทางเข้าบ้านศรีทธา สภาพเส้นทางมีความพร้อมสูง สามารถมองเห็นทิวทัศน์เมืองสงขลาได้ และสามารถศึกษาพรรณไม้ระหว่างเส้นทางที่ขี่จักรยานเสือภูเขาได้ ใช้เวลาในการเดินทาง ประมาณ 5 ชั่วโมง

ปัญหาที่พบในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยกิจกรรมการขี่จักรยานเสือภูเขา พบว่า สภาพเส้นทางบางช่วงมีลักษณะสูงชัน หากสภาพจักรยานไม่มีความพร้อมอาจจะเกิดปัญหาในการขี่ได้ นอกจากนี้ สภาพการเดินทางบางช่วงต้องใช้จักรยานระบบทดเกียร์ทำให้นักท่องเที่ยว จะต้องทำความเข้าใจสภาพเส้นทางก่อนการเดินทาง และ ในปัจจุบันยังไม่ปรากฏชุมชนใดดำเนิน กิจกรรมทางด้านการท่องเที่ยวในรูปแบบดังกล่าว จึงขาดแคลนบุคคลากรที่จะให้คำแนะนำ พรรณ ไม้ และ ประเภทของนกที่พบเห็นระหว่างการเดินทางท่องเที่ยวโดยจักรยาน และ ยังขาดเส้นทางที่ ชัดเจน และ แน่นนอนในการทำงานในแต่ละครั้ง

สรุปการจัดรายการนำเที่ยวในรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเขตพื้นที่เทศบาล ตำบลพะวง โดยการมีส่วนร่วมของชุมชนผ่านทฤษฎีของนักวิชาการด้านการท่องเที่ยว และ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

การจัดรายการนำเที่ยวในรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเขตพื้นที่เทศบาลตำบลพะวง โดยการมีส่วนร่วมของชุมชนสามารถดำเนินการได้โดยเฉพาะ คลองวง และ เขาเทียมดา เนื่องจาก ศักยภาพของพื้นที่มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับแนวคิดของ Collier and Harraway (อ้างใน ชูสิทธิ์ ชูชาติ , 2544 : 41) กล่าวว่าการท่องเที่ยวจะบรรลุวัตถุประสงค์นั้น แหล่งท่องเที่ยวจะต้อง ประกอบไปด้วยองค์ประกอบสำคัญ 3 ประการ

1. สิ่งดึงดูดใจ (Attraction) สิ่งดึงดูดใจ เกิดจากสถานที่ (Site) ทั้งนี้ คลองวง มีทัศนียภาพที่สวยงาม และ มีความอุดมสมบูรณ์ของป่าชายเลนที่สามารถพายเรือเที่ยวชมได้ นอกจากนี้ นักท่องเที่ยวยังสามารถสัมผัสกับทัศนียภาพของทะเลสาบได้ นอกจากนี้ เขาเทียมดาสามารถสัมผัสความสวยงามของทัศนียภาพที่สวยงามของตัวเมืองสงขลา

2. สิ่งอำนวยความสะดวก (Amenities) ความสะดวกสบายของสถานที่ท่องเที่ยวในพื้นที่ เป้าหมายทั้งสองแห่ง นักท่องเที่ยวได้รับความสะดวกสบายจากความพร้อมในการรองรับการทำ กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เช่น การทำกิจกรรมพายเรือคายัคที่คลองวง นักท่องเที่ยวสามารถลงเรือที่ ท่าเรือของสวนประวัติศาสตร์พลเอกเปรม ตินสุลานนท์ ทำให้ได้รับความสะดวกในการขึ้นลง

เร็ว นอกจากนี้ กิจกรรมการขี่จักรยานเสือภูเขา ถนนที่ใช้ในการขี่รถควรได้รับการพัฒนาให้นักท่องเที่ยวสามารถเดินทางเข้าถึงพื้นที่ได้โดยปลอดภัย

3. การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว (Accessibility) การเข้าถึงสถานที่ท่องเที่ยวเชิงนิเวศของเขตพื้นที่เทศบาลตำบลพะวง มีความพร้อมมากเนื่องจากแหล่งท่องเที่ยวตั้งอยู่ใกล้กับเส้นทางคมนาคมขนส่งสายหลัก โดยเฉพาะกรณีของคลองวง พื้นที่ตั้งอยู่ในเขตติดต่อกับอุทยานประวัติศาสตร์ พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ ซึ่งเชื่อมต่อกับถนนสายหลักคือ สงขลา - นครศรีธรรมราช สำหรับพื้นที่เขาเทียมดา ตั้งอยู่ในเขตเชื่อมต่อกับถนนสายสงขลา - ปัตตานี

นอกจากนี้การจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเขตพื้นที่เทศบาลตำบลพะวง โดยการมีส่วนร่วมของชุมชนสอดคล้องกับแนวทางการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศภายใต้แนวคิดในการจัดการเรื่องดังกล่าว โดยการกำหนดแนวทางจาก การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2538 : 7-8) อ้างถึงใน นิพล เชื้อเมืองพาน (2542 : 19-20) กล่าวถึงหลักการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ มี 8 ประการ ดังนี้ (1) มีพื้นฐานอยู่บนธรรมชาติ วัฒนธรรม และชุมชน (2) มีการบริการจัดการที่ยั่งยืน (3) คำนึงถึงสังคม วัฒนธรรม (4) ให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยวและคนในท้องถิ่น (5) คนในท้องถิ่นได้รับประโยชน์ (6) คนในท้องถิ่นที่มีส่วนร่วม (7) แหล่งท่องเที่ยวเป็นของแท้ดั้งเดิม (8) นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจ

การจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ภายใต้องค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเขตพื้นที่เทศบาลตำบลพะวง โดยการมีส่วนร่วมของชุมชนจากการศึกษาพบว่า มีบางองค์ประกอบทางชุมชนจะต้องเร่งดำเนินการพัฒนาขึ้นเพื่อให้เกิดความสอดคล้องกับหลักองค์ประกอบการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยสถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย กล่าวว่า การท่องเที่ยวเชิงนิเวศมีขอบเขตที่ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบหลัก

1. องค์ประกอบด้านพื้นที่ สถานที่ท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเขตพื้นที่เทศบาลตำบลพะวง มีองค์ประกอบในข้อนี้ชัดเจน เนื่องจากคลองวงมีทัศนียภาพที่สวยงาม และ เชื่อมต่อกับทะเลสาบสามารถพายเรือคายัค และ ทำกิจกรรมศึกษาพรรณไม้ป่าชายเลนได้อย่างเหมาะสม อีกทั้ง เขาเทียมดา สามารถมองเห็นทัศนียภาพของเมืองสงขลาได้อย่างชัดเจน และ มีพรรณไม้ในป่า รวมถึงนกหลากหลายชนิด สร้างความหลากหลายในการทำกิจกรรมทางการท่องเที่ยวในเขตพื้นที่ดังกล่าวให้แก่นักท่องเที่ยวได้

2. องค์ประกอบด้านการจัดการ ในองค์ประกอบข้อที่สองพื้นที่ศึกษาข้างขาดการดำเนินการต้องเร่งดำเนินการ เนื่องจากเป็นองค์ประกอบที่สำคัญ และ ส่งผลต่อความต่อเนื่องในการพัฒนาทางด้านการท่องเที่ยวที่จะนำไปสู่ความยั่งยืน

3. องค์ประกอบด้านกิจกรรมและกระบวนการเรียนรู้ ในองค์ประกอบข้อนี้ทางพื้นที่จะต้องเร่งดำเนินการ เนื่องจากแม้ทางพื้นที่จะมีความพร้อมทางด้านสถานที่ท่องเที่ยว แต่ในกระบวนการที่จะทำให้นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมที่จะสอดคล้องกับแนวคิดทางด้านการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศชุมชนจะต้องดำเนินการจัดการทางด้านกิจกรรม และ การสร้างกระบวนการเรียนรู้ในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เช่น การบรรยายข้อมูล การนำชม และ การอธิบายรายละเอียดเกี่ยวกับลักษณะทางชีวภาพ และ พฤกษศาสตร์ของพรรณไม้ป่าชายเลน

4. องค์ประกอบด้านการมีส่วนร่วม

ประธาน สุวรรณมงคล (2528) ได้แบ่งลักษณะ (ขั้นตอน) ของการมีส่วนร่วมประชาชนออกได้ 4 ลักษณะ คือ

- 1) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ
- 2) การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน
- 3) การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์
- 4) การมีส่วนร่วมในการประเมินผล

แนวทางในองค์ประกอบของข้อนี้ชุมชนเทศบาลตำบลพะวง จะต้องมีการดำเนินการในงานการมีส่วนร่วมเพิ่มมากขึ้น เพื่อเป็นการกำหนดแนวทางการปฏิบัติ และการจัดการเพื่อสร้างความโปร่งใส และ การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของชุมชนทั้งนี้จะช่วยให้เกิดระบบการทำงานที่ได้มาตรฐานการความต่อเนื่องในการดำเนินงานต่อไปหากชุมชนสามารถนำกระบวนการมีส่วนร่วมไปใช้ในการวางแผน และ กำหนดทิศทางการทำงานก็จะเป็นกระบวนการที่สอดคล้องกับแนวทางของ สาทิศ สุขผ่องศรี (2543) ซึ่งได้ทำการวิจัย เรื่อง แนวทางการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนคีรีวง อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า ชุมชนจะต้องมีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทาง และ ความเป็นไปของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ปัญหาที่พบในการจัดทำรายการนำเที่ยวโดยชุมชนมีส่วนร่วมในรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเขตพื้นที่เทศบาลตำบลพะวง การดำเนินการในแนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนมีกิจกรรมการเคลื่อนไหวน้อยมาก ในอนาคตหากมีการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในมีความเป็นรูปธรรมที่ชัดเจนเพิ่มมากยิ่งขึ้นชุมชนจะต้องให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมในการจัดตั้งกลุ่มให้ชัดเจนเพื่อดำเนินการตามกระบวนการมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เมื่อชุมชนมีความเข้มแข็งในการจัดตั้งกลุ่มองค์กรในการทำงานเพื่อการท่องเที่ยวแล้ว พัฒนาการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศจะเกิดความก้าวหน้าซึ่งแนวทางดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของ ยศ สันตสมบัติ (2544) ซึ่งได้ทำการวิจัย เรื่อง การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จังหวัดแม่ฮ่องสอน พบว่า ปัญหาเบื้องต้นของการ

พัฒนาการท้องถิ่นเชิงนิเวศ คือ ประเด็นเกี่ยวกับอำนาจของคนท้องถิ่น ความเข้มแข็งขององค์กรชุมชนในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ การอนุรักษ์วัฒนธรรมดั้งเดิมของชุมชน การเริ่มต้นของกระบวนการเรียนรู้โดยเฉพาะอย่างยิ่งเรื่องการจัดการท้องถิ่น และ การกระจายรายได้ และ ผลประโยชน์อย่างเท่าเทียมกันของผู้ประกอบการ และ พบว่า การเตรียมความพร้อมของชุมชนในการจัดการท้องถิ่นเชิงนิเวศ ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน คือ (1) การเตรียมความพร้อมขององค์กรชุมชน (2) การจัดทำแผนงาน และ โปรแกรมการท้องถิ่นของหมู่บ้าน (3) การเตรียมแผนโฆษณาประชาสัมพันธ์การท้องถิ่นของชุมชน (4) การเตรียมความพร้อมด้านการให้บริการนักท่องเที่ยว (5) การประชุมปรึกษาหารือของคณะกรรมการท้องถิ่นของหมู่บ้านเพื่อติดตามการทำงาน และ การจัดการความขัดแย้งในด้านต่าง ๆ ที่อาจเกิดขึ้นในกระบวนการทำงาน

การจัดทำรายการนำเที่ยวโดยชุมชนมีส่วนร่วมในรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเขตพื้นที่เทศบาลตำบลพะวง จะต้องอาศัยการวางแผนในเรื่องการจัดการเส้นทางที่จะทำกิจกรรมให้ชัดเจน เพื่อป้องกันผลกระทบที่จะส่งผลให้เกิดความเสียหายต่อสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ นอกจากนี้ การวางแผนเพื่อการกระจายรายได้ที่จำเป็นจะต้องมีการบริหารจัดการที่เท่าเทียมกันจะเป็นกลไกสำคัญในการสร้างความยั่งยืนทางด้านการจัดการทรัพยากรทางการท่องเที่ยว และ การให้บริการที่เหมาะสมต่อไป แนวทางดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของ พอตส์ และ แฮร์ริล (Potts and Harrill, 1998) ที่ได้ทำการศึกษาเอกสารเกี่ยวกับการวางแผนการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนประเด็นของการพัฒนาทางสังคม และความยั่งยืนทางชีวภาพ เรื่อง การส่งเสริมชุมชนสู่ความยั่งยืน : แนวทางการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ พบว่า การวางแผนการท่องเที่ยวควรเอื้อให้เกิดความเท่าเทียมกันของคนในชุมชน และ เอื้อต่อการอยู่รอดของสิ่งแวดล้อม อันจะนำไปสู่ความยั่งยืนของชุมชน ทั้งในด้านเศรษฐกิจ และ การเมือง

การจัดทำรายการนำเที่ยวโดยชุมชนมีส่วนร่วมในรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเขตพื้นที่เทศบาลตำบลพะวง จะต้องมีการสร้างการเรียนรู้ และ การบริหารจัดการโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการเรียนรู้ของชุมชน และ มีการพัฒนาการสร้างเสริมเข้มแข็งในการจัดการ แนวทางดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัย ของ ชูสิทธิ์ ชูชาติ และ คณะ (2544) ที่ได้ทำการศึกษาวิจัยในโครงการรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเขตลุ่มแม่น้ำว้าง โดยได้ทำการวิจัยร่วมกับชุมชน พบว่า การเรียนรู้กระบวนการวิจัยของชาวบ้าน ทำให้ชาวบ้านรู้จักตั้งคำถาม ตรวจสอบวิเคราะห์หาคำตอบร่วมกัน ทดลองปฏิบัติตามคำตอบ ติดตามประเมินผล ตรวจสอบ แล้วปฏิบัติใหม่การสร้างวัฒนธรรมแห่งการเรียนรู้ดังกล่าว ช่วยให้ชุมชนสามารถ

วางแผน และ ดำเนินการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในชุมชน และสามารถนำไปใช้กับการแก้ปัญหาอื่น ๆ ในหมู่บ้านได้

การจัดทำรายการนำเที่ยวโดยชุมชนมีส่วนร่วมในรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเขตพื้นที่เทศบาลตำบลพะวง จะต้องมีความสามารถในการเปิดโอกาสให้ชุมชนได้ทำการวิเคราะห์แนวทางการจัดการที่เหมาะสม และ สอดคล้องกับอัตลักษณ์ของชุมชน นอกจากนี้ การวิเคราะห์ถึงปัญหาในด้านการจัดการชุมชนจะต้องเป็นผู้มีส่วนร่วมในการวางแผน และการแก้ไขปัญหาด้วยตัวเอง ซึ่งกระบวนการดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของ เซาวลิต สิทธิฤทธิ์ และคณะ (2544) ที่ได้ทำการวิจัย เรื่อง การจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์อย่างมีส่วนร่วม ตำบลกรุงชิง รายงานความก้าวหน้าครั้งที่ 1 พบว่า การที่ชุมชนได้มีส่วนร่วมในการทำความเข้าใจ ทำความเข้าใจการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์อย่างถูกต้องนั้น ทำให้ชุมชนรู้จักสภาพของชุมชน ได้รู้จักฐานทรัพยากรของชุมชน ทั้งฐานทรัพยากรธรรมชาติ ฐานทรัพยากรมนุษย์ ฐานสังคม วัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ ประเพณีท้องถิ่น ตลอดจนปัญหาหรืออุปสรรคและโอกาสในการนำทรัพยากรดังกล่าวมาใช้

การจัดทำรายการนำเที่ยวโดยชุมชนมีส่วนร่วมในรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเขตพื้นที่เทศบาลตำบลพะวง จากแนวทางการศึกษาพบว่า ชุมชนยังไม่ค่อยเข้าใจในเรื่องการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และ ไม่สามารถสะท้อนภาพกิจกรรมที่ควรเกิดขึ้นในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเขตพื้นที่ได้มากเท่าที่ควร เนื่องจากชุมชนขาดประสบการณ์ และ ขาดแนวทางในการพัฒนารูปแบบการจัดการรายการนำเที่ยวในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การศึกษาดูงาน การฝึกตัวเพื่อการเรียนรู้ในสถานที่ ๆ มีการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างสมบูรณ์ ทั้งนี้ ผู้นำองค์กรส่วนท้องถิ่นจำเป็นต้องสร้างกระบวนการเรียนรู้ เพื่อให้ชุมชนมีมโนภาพที่สามารถนำสิ่งที่ได้พบเห็นจากการศึกษาดูงานมาปรับใช้ในการทำงาน ทางด้านการพัฒนาการท่องเที่ยวจัดการท่องเที่ยว ซึ่งประเด็นปัญหาที่เกิดขึ้นสอดคล้องกับงานวิจัยของ วิคทูโรน (Victurine, 2000) ที่ทำการศึกษาวิจัย เรื่อง การสร้างความเป็นเลิศด้านการท่องเที่ยวในระดับชุมชน : การพัฒนาความสามารถของวิสาหกิจชุมชนในอูกันดาโดยได้ทำการอบรมความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวให้กับผู้เข้าร่วม รวมทั้งมีกิจกรรมการอบรมรูปแบบต่าง ๆ เช่น การนำเสนอของผู้เข้าร่วม การชมวีดิทัศน์ และการแสดงบทบาทสมมติ ผลการศึกษา พบว่า ผู้เข้าร่วมต้องการอบรมเกี่ยวกับการบริการทางการท่องเที่ยว เช่น ทักษะการสื่อสาร การพัฒนาการบริหาร เป็นต้น รวมทั้งพัฒนาการแลกเปลี่ยน และการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ของกลุ่มผู้ประกอบการด้วยกัน นอกจากนี้ การจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนท้องถิ่น ยังต้องมีการจัดองค์กรและการนำเสนอในระดับชาติ และ ได้รับการสนับสนุนจากองค์กรต่าง ๆ ด้วย

การจัดทำรายการนำเที่ยวโดยชุมชนมีส่วนร่วมในรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเขตพื้นที่เทศบาลตำบลพะวง พบว่า การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดทำรายการนำเที่ยวเป็นเพียงกระบวนการเริ่มต้นในอนาคตการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเขตพื้นที่ดังกล่าว จำเป็นจะต้องมีการผลักดันมวลชนให้เข้ามามีส่วนร่วมเพิ่มมากยิ่งขึ้น เนื่องจากจะก่อให้เกิดการเรียนรู้โดยชุมชน และ ก่อให้เกิดความยอมรับในการให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมเพิ่มมากขึ้น ทั้งนี้จากข้อสรุปในแนวทางดังกล่าวสอดคล้องกับผลการวิจัยของ เชเวนส์ (Scheynens, 1999) ที่ได้ทำการศึกษาเอกสารเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เรื่อง การท่องเที่ยวเชิงนิเวศและการสร้างความเข้มแข็งของชุมชนท้องถิ่นเพื่อศึกษาความเข้าใจถึงผลกระทบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศต่อคนในชุมชนท้องถิ่น และ ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม พบว่า การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ควรจะคำนึงถึงความสามารถของชุมชนในการควบคุมผลกระทบต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น และ มีการจัดสรรผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากกิจกรรม การท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างเท่าเทียม

การจัดทำรายการนำเที่ยวโดยชุมชนมีส่วนร่วมในรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเขตพื้นที่เทศบาลตำบลพะวง พบว่า ยังจำเป็นต้องใช้เวลาเพื่อการพัฒนา และ สร้างองค์ความรู้ให้เกิดขึ้น เพื่อให้ได้รับการยอมรับในบทบาทต่าง ๆ ที่ต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของชุมชน การที่ชุมชนได้จัดทำรายการนำเที่ยวขึ้นมาเป็นกระบวนการเริ่มต้นในการสร้างพัฒนาการทางด้านการจัดการให้เกิดขึ้น ดังนั้น กระบวนการทำประชาพิจารณ์ และ กระบวนการจัดตั้งกลุ่มผู้ดำเนินงานควรให้ชุมชนได้ดำเนินการในโอกาสต่อไป เพื่อความยั่งยืนในการจัดการ ซึ่งแนวทางจากข้อสรุปผลการศึกษาในประเด็นดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของฮอร์น และ ซิมมอนส์ (Horn and Simmons, 2002) ซึ่งได้ทำการศึกษา เรื่อง การปรับตัวของชุมชนต่อการท่องเที่ยว : กรณีเปรียบเทียบระหว่างเมืองโรโตรัว และ เมืองไคกัวรา ประเทศนิวซีแลนด์ จากผลการวิจัย สรุปว่า ชุมชนสามารถปรับตัวให้ยอมรับการท่องเที่ยวได้ แต่ต้องใช้เวลาพอสมควร ดังนั้น หากมีการพัฒนาการท่องเที่ยวขึ้นอย่างรวดเร็วในชุมชนใดชุมชนนั้นก็จะได้รับผลกระทบทางลบมากยิ่งขึ้น ซึ่งการปรับตัวของชุมชนต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวขึ้นอยู่กับบริบททางสังคม การเมืองและภูมิศาสตร์ของชุมชนนั้น ๆ